

E. V. ROPE KOJONEN

LUOMINEN JA EVOLUUTIO

Miten usko ja tiede kohtaavat

Gaudeamus

Copyright © 2021 Tekijä & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Hanna Lahti / Huomen

KL 11, 21 • UDK 1, 2

ISBN 978-952-345-134-6

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2021

SISÄLLYS

JOHDANTO	9
Luominen vastaan evoluutio: hyvän ja pahan taistelu?	9
Kirjan rakenne	20
1. USKON JA TIETEEN SOTA? Tekijöitä evoluutioteorian epäilemisen taustalla	23
Tiedevastainen kreationismi?	23
Joka tuuleen kylvää, se myrskyn niittää: Scopesin oikeudenkäynti. .	28
Evoluutiokriittisen liikkeen motiivit	30
Kreationismin luokittelua	41
Kilpailevat tarinat älykkäästä suunnittelusta	47
Kohti parempaa ymmärrystä luomisesta ja evoluutiosta	57
2. LITTEÄ MAAN JA MAAKESKINEN MAAILMANKUVA Tapausesimerkkejä raamatuntulkinnan ja tieteen kohtaamisesta	59
Litteän Maan tapaus	59
Pyöreään Maahan uskoneet kirkkoisät	65
Kuinka heliosentrismi keksittiin?	72
Galileo Galilei raamatunopettajana	82
Miksi historia on otettava huomioon keskustelussa luomisesta ja evoluutiosta?	86
3. NUOREN MAAN KUNNIAKAS HISTORIA	92
Selittelyn ja selitysten erottelu	92
Kommunikaation tilannesidonnaisuudesta	94
Jumalten täyttämä maailma	96
Kuinka nuori Maa keksittiin?	102
Ajan rajoja etsimässä	105
Nuoren Maan uusi nousu	110

4. SEITSEMÄN PÄIVÄÄ	
Luomiskertomus ja Maan ikä	115
Tulkintojen perusteita etsimässä	115
Väitteitä luomiskertomuksen tulkinnasta	117
Väitteitä sukuluetteloiden, vedenpaisumuksen ja Jeesuksen sanojen tulkinnasta.	126
Tekstien tulkintojen arviointia	147
5. KREATIONISTINEN TIEDEKÄSITYS JA VEDENPAISUMUSGEOLOGIA.	154
Rakkautta tieteeseen, mutta oikein ymmärrettynä?	154
Operationaalisen tieteen ja historiatieteen väitetty ero	155
Vedenpaisumus, Nooan arkki, tähtivalo ja tiede osana raamatuntulkintaa.	161
Tieteellisiä väärennöksiä ja väärintulkintoja etsimässä.	169
Nuoren Maan kreationismin arviointia	175
6. SYNTIINLANKEEMUS JA KÄRSIMYKSEN ONGELMA	
Tekeekö evoluution hyödyntäminen Jumalasta pahan?	179
”Paholaisen kappalaisen” opissa	179
Luonnon väkivaltaisuuden kyseenalaistaminen.	185
Luomakunnan pahuus ja langenneisuus kristillisessä perinteessä.	191
Lankeemuksen vaikutukset Raamatussa	197
Lankeemusteodikean uskonnonfilosofista arviointia	205
Evoluution vapaus ratkaisuna?	213
Kiistely luonnonjärjestyksen tulkinnasta.	218
7. LUONNON TEMPELI JA SOKEA KELLOSEPPÄ	
Miten Jumala voisi toimia luonnollisten prosessien kautta?	221
Luonnon suunnitelmallisuuteen vetoava näkemys	221
Evoluution ja luomisen väitetty ristiriita	227
Luonnon laulu ja evoluutio	235
Tiedeusko eli skientismi	239
Luomisusko vastaan tiedeusko?	242
Metodologinen naturalismi ja suunnitteluargumentti	251
Luomisnäkemysten uskottavuudesta	254

8. SUUNNITELTU JUTTU? Keskustelu älykkään suunnittelun liikkeestä ja luonnon ihmeellisyydestä	256
Aukkojen suunnittelijan kritiikki	256
Suunnittelupäätelmän logiikka	261
Evoluutiomekanismia kohtaan esitetyistä epäilyistä.	270
Keskustelu evoluutiomekanismista ja palautumattomasta monimutkaisuudesta	279
Kehityksen mysteerit ja filosofian vaikutus	286
Keskustelu evoluution suunnasta.	290
Voisivatko suunnittelu ja evoluutio sittenkin sopia yhteen?	294
Suunnitteluajatuksen vetovoimasta	298
9. AINUTLAATUINEN APINA?	
Tieteellinen maailmankuva ja ihmiskäsitys.	302
Väittely ihmisen alkuperästä	302
Itsekkäät geenit ja ihmisen ainutlaatuisuus	305
Ihminen: Jumalan kuva ja kaltaisuus	309
Esi-isien jäljillä: historiallinen Aadam ja Eeva.	317
Perisynti ja ihmisluonnon viallisuus	329
Maailman ja ihmisen alkuperästä.	338
VIITTEET	342
KIRJALLISUUS	369
HENKILÖHAKEMISTO.	405
ASIAHAKEMISTO	410
KIITOKSET	414
KIRJOITTAJA	416

TIETOLAATIKOT

Luomisnäkemys, kreationismi ja evoluutio	12
Tiede ja arvot	35
Uskonnon ja luonnontieteen välisen suhteen mallintaminen.	40
Nuoren Maan kreationismin keskeisiä näkemyksiä.	42
Vanhan Maan kreationismin keskeisiä näkemyksiä	43
Teistisen evolutionismin keskeisiä näkemyksiä	44
Älykkään suunnittelun liikkeen keskeisiä näkemyksiä	48

Keskiajan luonnonfilosofian vaikutuksesta tieteeseen	74
Keskustelu Maan asemasta	81
Paikallinen vedenpaisumus	138
Dinosauruksia Raamatussa?	143
Gerald Aardsma ja kuvitteellinen aika.	160
Radiohiiliajoitus ja RATE-työryhmä – löytyykö miljoonia vuosia vanhan kivihiihen ja timanttien sisältä radiohiiltä?	172
Kärsimys ja Jumalan tuntemattomuus.	189
Luonnontiede ja lankeemusselitys.	211
Todistaako pahan olemassaolo sittenkin Jumalan olemassaolosta? . . .	216
Hyperaktiivinen toimijuuden tunnistus suunnittelupäätelmän suosion taustalla?	265
Suunnittelun selitysvoiman kritiikki	268
Ihmisen ja simpanssin geneettinen samankaltaisuus.	313
Väitteet ihmisen geneettisestä rappeutumisesta.	333

KUVAT

- s. 10 Ark Encounter -museon jäljitelmä Nooan arkista.
- s. 32 ”Enkö ole ihminen ja veli?”
- s. 37 Fundamentalistisen liikkeen syntyajkojen retoriikkaa vuodelta 1922.
- s. 51 *Of Pandas and People*.
- s. 62 Pyöreä Maa sydänkeskiajalla.
- s. 64 Flammarionin piirros keskiaikaisen maailmankuvan murroksesta.
- s. 68 Babylonialainen maailmankartta.
- s. 78 Bartolomeu Velhon maakeskinen kosmologia.
- s. 79 Tyko Brahen muokattu maakeskinen järjestelmä.
- s. 98 Egyptiläinen symbolinen kuvaus maailman luomisesta.
- s. 103 Ussherin annaalien ensimmäinen sivu.
- s. 109 Kirkdalen luola ja vedenpaisumus.
- s. 135 Edward Hicksin maalaus Nooan arkista.
- s. 165 Dinosauruksen jalanjälkiä Yhdysvaltain Coloradossa.
- s. 180 *Ophiocordyceps unilateralis* -sienen tappama muurahainen.
- s. 211 Skorpioni.
- s. 223 Mekaanisen kellon rattaita.
- s. 272 Darwinin elämän puu.
- s. 280 Hiirenloukku.
- s. 281 Bakteerimoottorin yksinkertaistettu malli.
- s. 303 Thomas Henry Huxley ja Samuel Wilberforce.
- s. 316 Aadamin luominen.
- s. 328 Geneettisten sukulinjojen malli.